

NIEUWSBRIEF

APRIL 2024

Agenda

Maandag 8 april. LEZING WESPEN

Franse Veldwesp

De lezing wordt gegeven door **Sjoert Fleurke van de Wespenstichting**. Sjoert gaat ons vertellen over inheemse sociale wespesoorten. Zijn verhaal ondersteunt hij met foto's. De Wespenstichting werkt aan de verbetering van het imago van de wesp en ontwikkelt en promoot diervriendelijke oplossingen van problemen met wespen. In totaal zijn er ongeveer 500 soorten wespen in Nederland. Waarvan zo'n 11 soorten er een sociale levenswijze op na houden net als de honingbij. De overige wespen leven vooral solitair.

Eis-Nederland heeft 2024 uitgeroepen tot het jaar van de wesp.

Helaas behoren wespen tot een van de meest gehate dieren ter wereld.

Dit komt voor een groot deel door een aantal hardnekkige misverstanden en door een gebrek aan kennis over deze vliesvleugeligen. Als gevolg hiervan worden wespennesten op grote schaal verdelgd.

Dat wespen nuttige diertjes zijn is niet bij iedereen bekend. Om te weten wat ze voor de moes- of bloementuin kunnen betekenen is er een lezing op:

Datum	Maandag 8 april
Tijd	20.00-22.00 uur
Plaats	buurtcentrum De Componist. Paganinilaan 15 te Assen
Entree	€ 2,50

Activiteitencommissie Oranjebond

Zondag 12 mei. Nestkastjes maken en vogelspeurtocht

Wil je een vogelnestkastje maken? Kom zondag 12 mei tussen 13.30 en 15.30 uur naar de kraam van IVN-KNNV Assen bij het Duurzaamheidscentrum in het Asserbos. Het thema van de kraam is 'Vogels' en er liggen allerlei boeken, folders en zoekkaarten over vogels klaar. Kinderen kunnen zelf een nestkastje in elkaar zetten en mee naar huis nemen. Of het nestkastje wordt bewaard en volgend jaar opgehangen in het Asserbos. Kinderen kunnen ook meedoen aan een vogelspeurtocht in het Asserbos.

Vrijwilligers van de Vogelwerkgroep en van de Nestkastjeswerkgroep zijn aanwezig om de activiteiten te begeleiden en al je vogelvragen te beantwoorden.

Het maken van een vogelhuisje kost €7,50 (graag contant betalen) en hiervoor is aanmelding nodig via activiteiten@ivnassen.nl.

Bijeenkomst voor nieuwe leden op 2 maart

Op zaterdagochtend 2 maart stond de deur van de Bosrandzaal bij het Duurzaamheidscentrum in het Asserbos wijd open voor nieuwe leden van IVN-KNNV Assen. Het bestuur had alle 36 mensen, die lid waren geworden in de periode januari 2023 tot nu, een uitnodiging gestuurd. Doel was om kennis te maken met elkaar en informatie en wensen uit te wisselen.

Zo'n 15 leden reageerden positief op de uitnodiging. Het werd een inspirerende en gezellige ochtend met veel ruimte voor onderling contact, het stellen van vragen en het uitwisselen van informatie en ideeën. Alle werkgroepen presenteerden zich in de vorm van een markt, zodat de leden ook ruim de gelegenheid hadden om te kijken welke werkgroep aansloot bij hun interesses. Ter afsluiting was er een zonnige excursie door de tuin bij het Duurzaamheidscentrum.

Verslag zeggen workshop plantenwerkgroep Assen

Op 5 maart heeft de plantenwerkgroep een workshop omtrent zeggen georganiseerd. Doel was om met verzameld gedroogd materiaal van redelijk algemene zeggesoorten wegwijs te worden in de vormenrijkdom van deze grote groep.

Als vanouds deden we dit weer in de bosrandzaal van het DCA waarbij we naast allerlei floristische boeken, handleidingen en determinatietabellen ook gebruik maakten van onze set aan binocularen. Er deden 13 mensen mee aan deze workshop.

Carex pallescens,
Bleke zegge
Foto: Dick Vuijk

De plantenwerkgroep organiseert jaarlijks in de winter een dergelijke workshop. Zo hebben we in het verleden onderwerpen aangepakt als bloemanatomie, veenmossen en grassen.

Volgend jaar gaan we waarschijnlijk een workshop organiseren voor het herkennen van soorten van de Juncaceae'en.

De bedoeling van de workshops is om voor het veldseizoen te werken aan persoonlijke vaardigheden voor determinaties van soorten.

Maar wat elk jaar weer opvalt is hoe gezellig de sfeer steeds weer is tijdens deze workshops.

Dick Vuijk

Workshop kruiden

Op zaterdagochtend 20 april organiseert IVN-KNNV Assen een Workshop kruiden, in samenwerking met **Marina Veldhuizen**. Veldhuizen is Heilpraktiker en ze gebruikt geneeskrachtige planten en kruiden om gezondheidsklachten te behandelen. Tijdens de workshop staat een bijzondere inheemse plant centraal. Deze plant komt bijna het hele jaar voor, maar valt niet op. Vergeleken met soortgenoten heeft deze plant de meest geneeskrachtige werking en hij is op verschillende manieren te gebruiken.

Velhuizen vertelt tijdens de workshop over deze bijzondere plant en daarna gaan de deelnemers er een zalf mee maken die als "eerste hulp" gebruikt kan worden.

Agenda: Workshop kruiden
Datum: Zaterdag 20 april van 10.00 tot 13.00 uur
Locatie: Bosrandzaal bij Duurzaamheidscentrum, Bosrand 2, 9401 SL Assen
Aanmelden: activiteiten@ivnassen.nl
Kosten: € 15,- voor leden IVN-KNNV en € 20,- voor niet-leden (contant/pin)

foto Frank Huisman

Donderdag 16 mei Minicursus eetbare wilde planten

Ontdek de wereld van het eten uit de natuur en geniet van het heerlijke lentegroen met de minicursus eetbare wilde planten. In de lente komen eetbare wilde planten, kruiden en bloemen weer volop tevoorschijn.

Natuurorganisatie IVN-KNNV Assen organiseert in mei een minicursus eetbare wilde planten. Tijdens een theorieavond en een excursie leer je van wildplukexpert en IVN Natuurgids **Leah Groeneweg** welke planten eetbaar zijn, hoe je ze herkent en gebruikt. Ze vertelt hoe je verantwoord en veilig kunt plukken, geeft verrassende recepten en benoemt ook andere toepassingen.

Agenda: Minicursus eetbare wilde planten
Datum lezing: Donderdag 16 mei van 19.30 tot 22.00 uur
Locatie lezing: Duurzaamheidscentrum Asserbos, Bosrand 2, 9401 SL Assen

En verder.....

NLdoet in de DCA-tuin

Zaterdag 16 maart was er het dan zover, we konden weer aan de slag in de DCA-tuin. De gehele winter hebben we de tuin met rust gelaten waardoor insecten en vogels hier voldoende voedsel en/of een schuilplaats konden vinden. Na deze zachte winter steken de eerste plantjes en bloemetjes hun kopjes alweer boven de grond. Om ze de benodigde ruimte te geven worden de uitgebloeide stengels en het dode blad verwijderd. Dit jaar was er een grote groep vrijwilligers die zich via NLdoet had aangemeld. De fractie van PvdA/Groen Links had zich met 4 mensen aangemeld, en nog 2 externen. Ook hebben 2 mensen tijdens de introductiedag werkgroepen zich aangemeld. Deze uitbreiding is een mooi resultaat voor de werkgroep.

Van het Oranjefonds hebben we een budget ontvangen, waar materialen van gekocht zijn en kregen de deelnemers na afloop een lunch aangeboden. Gemeente Assen zorgde voor wat lekkers bij de koffie. Na dit lekkers trokken we de tuin in, waar we aan de slag gingen met het weghalen van de dode stengels en overbodige grassen. Er werd veelal in groepjes van 2 gewerkt, wat voor de

nieuwkomers prettig was. Ook zijn er plantjes gepoot zoals krokussen, gevlekte aronskelk, muurleeuwenbekje, sleutelbloem, zwarte toorts, daslook en rode vlier. De krokussen zijn gepoot op de heuvel, zodat volgend voorjaar deze ook in de bloemenpracht meedoet. Na ongeveer tweeënhalf uur werken en ettelijke kruiwagens gevuld met mos, gras en dode stelen waren afgevoerd, was de tuin klaar voor het voorjaar. De deelnemers waren tevreden over hun werkzaamheden en vonden het opruimen een prettige bezigheid.

Voor de komende maand april zijn de volgende tuinwerkdagen gepland:

Woensdag 3 april van 10.00-12.00 uur en

Zaterdag 13 april van 10.00-12.00 uur

Wil je meehelpen geef je dan via de mail

geke.kooistra@hotmail.com bij mij op.

Geke Kooistra

Verslag Minicursus “Adders op het Hijkerveld”

Ooit een adder gezien? De adder is de enige gifslang van Nederland, die vooral in Drenthe te vinden is. Adderexpert Dick van Dorp, van Stichting Het Drentse Landschap, vertelde tijdens zijn lezing op 12 maart 2024 over zijn werkzaamheden op het Hijkerveld en wat je daar zoal aan bijzondere flora en fauna kan tegenkomen.

Hij legde uit hoe het monitoren van reptielen en amfibieën in dit gebied werkt, met speciale aandacht voor het adderonderzoek.

In dit langjarig onderzoek zijn meer dan 6500 adders opgemeten, is hun geslacht

bepaald en hun trekgedrag in kaart gebracht.

Op 16 maart nam Dick de deelnemers mee op reptielenexcursie op het Hijkerveld. Tijdens de rondleiding liet hij sporen zien uit de geschiedenis van het gebied en wat er verder groeit en leeft. Er liet zich zelfs een kraanvogel zien. En – hoewel de weersomstandigheden niet heel gunstig waren – kon Dick toch een adder vinden en laten zien.

Birgitta Marijnissen

Winter en Lente

Op 1 maart ging ik op pad om te zien of de adders al uit hun winterslaap ontwaakt waren. Dat waren ze niet, of ik heb ze niet gevonden. Wel zag ik de eerste levendbarende hagedis een poging wagen om zich op te warmen en op de terugweg in het kanaal van het Deurzerdiep langs de Meanderdijk nog een paar wintergasten: Grote zaagbekken.

Ton van de Vis

Gedurende 47 jaar inventariseer ik vrijwillig het natuurgebied Boerenveense Plassen ten noorden van Hoogeveen, namens Stichting Het Drentse Landschap. In de loop der jaren telde ik 35 libellensoorten. Daarvan moet je elk jaar toch vijftien tot twintig soorten zien. In 2021 waren er nog acht soorten, in 2022 nog drie.

In augustus 2022 zocht ik alle warme hoeken af naar paardenbijters, middelgrote libellen. Augustus is de topmaand voor deze soort. Helaas,

niet één gevonden. Paardenbijters zijn roofinsecten die jagen op de wat grotere vliegen, horezels en dazen. Maar die bleken er niet meer te zijn.

Wat waren we blij met de natuurherstelwet, door het Europese Parlement geloodst door Frans Timmermans. Aanvankelijk stond minister van natuur en stikstof Christianne van der Wal achter deze wet, nu zegt ze duidelijk nee (*Trouw*, 13 maart). Natuurherstel zou ten koste gaan van economische groei.

De daling van de biodiversiteit zet zich voort. Van een extra-parlementair kabinet valt weinig te verwachten. Stikstofdepositie en verwaarde bestrijdingsmiddelen in de lelie-teelt rond natuurgebieden in Drenthe blijven doorgaan. Libellen en vlinders zijn de dupe. Vlinderstichting Nederland schreef al: geen voorjaar zo vlinderloos als dat van 2023. Dieptreurig dat Nederland de natuurherstelwet opeens afwijst.

Hero Moorlag Hoogeveen

Vraag van Geke Kooistra

In het bos in Odoorn vond ik deze zwam op een zieke boom. Het is een zachte substantie en voelde aan als een pudding.

Wie kan mij vertellen wat dit voor zwam is?

Bijdrage van Luit Staghouwer

Op 14 maart was ik 's middags weer eens in onze 'achtertuin', het Balloërveld. Het was ongeveer twee uur in de middag toen ik een stuk half vermolmd hout opraapte en omdraaide. Tot mijn verrassing zag ik een mij onbekend beestje. Ruim een uur later zag ik ongeveer 500 meter verderop er nog een.

Het is de 'zwaar gepantserde' larve van de roodschildkever

(*Lygistopterus sanguineus*), een vrij zeldzame kever. De kevers zijn te vinden van mei tot september. Ze komen vooral voor in schaduwrijke, vochtige bosranden en worden aangetroffen op bloemen, op bladeren of op rottende stengels. De roofzuchtige

larven hebben een zwart lichaam met een fel oranje laatste lichaamssegment en twee 'mollige', zwarte stekels. Ze leven in rottend hout of in bladafval, en voeden zich met de larven van andere insecten en kleine ongewervelde dieren.

Zo vroeg in het voorjaar vliegt er nog niet veel, daarom richt ik dan mijn aandacht en de camera regelmatig op dood hout. Daardoor zie ik veel pissebedden, springstaarten en in mindere mate bijvoorbeeld duizendpoten. Maar soms zit er iets merkwaardigs op het hout. De eerste keer dat ik dit stuk hout opraapte zag ik enkele kleine, onduidelijke oranje 'vlekjes'. Na een lange zoektocht op het net kwam ik er achter dat het waarschijnlijk het **eikenspinragschijfje (*Arachnopeziza aurelia*)** was. Het stuk hout lag op een herkenbare plaats en ik ging nog een paar keer terug om de ontwikkeling van de schijfjes te kunnen volgen. Ik had geluk. De vruchtlichamen (in dit geval max. 2 mm) zitten zonder steel op het substraat. Ze zijn eerst bolvormig, later komvormig, met merkbaar verdikt geelachtig vruchtvlies. De buitenkant is dicht bedekt met fel geeloranje haren. De sluier (hymenium) aan de binnenkant van het vruchtlichaam is glad, lichtgeel tot geeloranje. Het vrij zeldzame eikenspinragschijfje kan (meestal) in groepen worden aangetroffen op o.a. houtresten van eik en beuk.

Een gewone mestkever is geen bijzondere verschijning. Ook het vrouwtje van de **driehoornmestkever of drietand (Typhaeus typhoeus)** is niet spectaculair, maar het mannetje is te herkennen aan de drie uitstekende "hoorns" (tanden), twee aan weerszijden van het halsschild en een in het midden die wat kleiner blijft. Bij de vrouwtjes zijn slechts sporen van de hoorns te zien, en bij grotere mannetjes zijn de hoorns relatief langer. De hoorns worden gebruikt om te vechten met andere mannetjes voor de gunst van een vrouwtje en ook wel ter verdediging van het nest. De zwarte dekschilden hebben opvallende lengtegroeven. In Nederland komt de soort voor in zandige heidestrecken en open plekken in dennenbossen. Daar leeft hij van koeien- schapen- of konijnenmest. De driehoornmestkever is actief van september tot en met maart.

Peelo in het groen februari

De maand februari was weer nat en niet kou voor de tijd van het jaar. De natuur loopt ver vooruit als het gaat om bloei en activiteiten van vogels amfibieën en vele andere soorten.

In Peelo staan vele soorten bomen alweer in bloei, onder andere de populier, wilgen, iepen, witte esdoorn. Struiken staan in vele soorten ook in bloei zoals de gele kornoelje, vele viburnumsoorten, winter heide. Planten die ik zag bloeien: speenkruid, kleine veldkers, **klimpereprijs** en natuurlijk vele bol gewassen. Zoals gewoon sneeuwkllokje, boerenkrokus, bonte krokus, trompetnarcis.

's avonds zie je over de paden **de gewone padden** en de kleine watersalamander lopen gevolgd door vele

wormen, vooral bij regen.

Dagvlinders heb ik nog niet zien vliegen in Peelo, wel al wat nachtvlinders en een vleermuis.

Naar paddenstoelen moet je goed zoeken maar ze zijn nog steeds aanwezig in vele soorten, nu vooral op dood hout en stronken.

De boswilg is een wilg die je overal in Peelo kunt tegenkomen, vooral bij het water en vochtige terreinen.

Hij bloeit nu en is een van de eerste nectarleverancier voor insecten, op sommige tuin struiken en bol gewassen na. De boswilg groeit hard: in het begin meer dan een meter per jaar, later als hij meer vertakt gaat de groeisnelheid eruit, dan worden juist meer bloemen aangemaakt.

De boswilg is een inheemse struik en er zijn vele soorten wilgen waarvan de knotwilg vaak kraakwilg is, maar van vele soorten bomen kan men een knotboom maken - zelfs van eiken. De boswilg heeft groot blad dat vrij hard is en op de dikkere stammen zie ingedeukte gaatjes.

In de foto serie zie je (1) een tak met knoppen, (2) de pluizige knoppen met dopjes met vorst, (3) pluizige knoppen zonder dopjes, (4) bloeiende knoppen en meeldraden, (5) de bloei op zijn hoogtepunt, (6) stuifmeel onder microscoop 40 x vergroot. Stuifmeelkorrel 27,2x15,3 micrometer.

Als de temperaturen blijven stijgen in maart gaat alles zeer snel bloeien en groeien, dus naar buiten om ervan te genieten en te bewonderen.

Groeten Johan.

Hoe help je een verzwakte, uitgeputte hommelmel in het vroege voorjaar?

Hoe raakt de hommelmel uitgeput?

Zij is uit de winterslaap gekomen en gaat op zoek naar nectar om weer reserves op te bouwen die ze in de winter is verloren. Normaal zie je vanaf februari de eerste koninginnen verschijnen. Door klimaatverandering met warme winters soms al in januari.

Het probleem is dat de koninginnen voedsel nodig hebben maar dat er nog weinig voedsel te vinden is. Sneeuwklonjes, krokus, blauw druifje zijn belangrijke voedselplanten die vroeg bloeien, plant ze daarom in je tuin.

Uitgeputte hommelmel gevonden, en nu?

Neem een hommelmel heel voorzichtig op met een papiertje of een lepel en breng haar weer op krachten met een oplossing van een half theelepeltje suiker dat je oplost in lauw water op een eetlepel.

BELANGRIJK: GEEF NOOIT HONING AAN HOMMELS.

Dat lijkt gezond maar kan juist verkeerd uitpakken. In honing zitten soms ziekteverwekkers waar hommels ziek van kunnen worden. Dat wil niet zeggen dat de honing voor de mens gevaarlijk is. De mens is ongevoelig voor deze ziekteverwekkers.

Laat de hommelmel het suikerwater drinken. Je zult zien dat de hommelmel weer actiever wordt, kracht opdoet en weer helemaal fit haar weg kan vervolgen!

Het kan ook zijn dat de hommelmel weinig actief is. Dan kan het helpen als je de hommelmel tijdelijk in een (schoenen)doos stopt. Leg er eventueel wat hooi of gras in. (nooit wol, daarin blijven klauwtjes vaststeken).

Zet er een schoteltje in met klein laagje suikerwater en zet de hommelmel weg bijvoorbeeld in de schuur. Niet bij verwarming plaatsen.

Je kunt de hommelmel zo een aantal uren laten. Grote kans dat de hommelmel meer suikerwater heeft gegeten en toch is opgewarmd. Was de hommelmel erg nat door regen dan is deze ook weer opgedroogd.

Je merkt het doordat de hommelmel actiever is. Laat deze dan alsnog vrij.

EEN KLEINE WAARSCHUWING IS OP ZIJN PLAATS.

Hommels kunnen wel degelijk steken. Ze zijn totaal niet agressief, vliegen heel vriendelijk rond op zoek naar nectar. Ze steken alleen als ze zich bedreigd voelen. Dit laten ze merken door op hun zij of rug te gaan liggen met de pootjes omhoog wuivend. en angel naar voren. Benader het beestje dus vriendelijk en niet opdringerig. Wees geduldig en handel met rustige bewegingen. Als je ze suikerwater geeft lijkt het wel of ze begrijpen dat je ze helpt. Wij hebben nog nooit gehoord dat iemand die dit doet is gestoken.

BRON: bijenstichting.nl

Kopij voor de volgende Nieuwsbrief vóór 26 april 2024 sturen naar:

nieuwsbriefivn-knnv@ivnassen.nl

Graag met vermelding van het onderwerp van uw kopij

KNNV afd. Assen

Secr. Henk Blouw

secr_assen@assen.knnv.nl

IVN Assen

Secr. Herman Spoelstra

secretaris@ivnassen.nl

redactie

Theo de Grijs

Wouter Reckman